

Uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2017-2018

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Inleiding	2
1. Bestaand beleid	4
2. Innovatie	5
3. Voorbeeldfunctie gemeente	6
4. Regionale samenwerking	7
5. Way of life	9
6. Circulaire economie	11
7. Financiële samenvatting	12

Inleiding

Met de Nota duurzaamheid 2016-2020 heeft gemeente Heemstede in 2016 vanuit het credo **Verankeren, Verbeteren, Vernieuwen, Vertrouwen** in een compact, concreet en dynamisch stuk de ambities op duurzaamheidsvlak neergelegd. Dit uitvoeringsprogramma beschrijft op inhoud met welke projecten van september 2017 tot september 2018 uitvoering wordt gegeven aan de geformuleerde ambities en welke middelen hiermee gemoeid zijn.

De projecten die worden uitgevoerd zijn onderverdeeld in zes thema's, te weten:

1. Bestaande beleidsnota;
2. Innovatie;
3. Voorbeeldfunctie gemeente;
4. Regionale samenwerking;
5. Way of life;
6. Circulaire economie.

De hoofdstukken in dit uitvoeringsprogramma corresponderen met deze indeling en geven per thema inzicht in de projecten die worden uitgevoerd, inclusief planning in tijd en kostenraming. Hoofdstuk 7 geeft het financiële totaalplaatje weer.

Terugblik 2016

In 2016 is gestart met de uitvoering van de Nota Duurzaamheid Heemstede 2016-2020. Hieronder staat een verkort verslag van hetgeen in 2016 is gerealiseerd. In het gemeentelijk jaarverslag 2016 wordt uitgebreider gerapporteerd over de uitvoering in 2016

Doelmatig en servicebewust gescheiden inzamelen van huishoudelijk afval.

- Versterking van de samenwerkingsrelatie met andere gemeenten en Meerlanden;
- Uitwerking verschillende scenario's om afval beter te scheiden en aandeel restafval huishoudens verder te verlagen.

Verdere verduurzaming van de gemeente i.s.m. inwoners en Adviesgroep Duurzaamheid.

- Plaatsing zonnepanelen gebouw Casca;
- Een krediet voor de verduurzaming van de bibliotheek tot energielabel A beschikbaar;
- Reductie restafval gemeentehuis en optimale scheiding;
- Coöperatie Heemsteeds Duurzamer opgericht;
- Organisatie wijkbijeenkomst i.s.m. met Duurzaam Bouwloket en Heemsteeds Duurzamer;

- Energiescan roeivereniging het Spaarne en RCH;
- Deelname EnergyBattle met twee scholen en de gemeente. We hebben gewonnen!
- Meer aanmeldingen Zon op Heemstede dan beschikbaar dakoppervlak.
- Ondertekenen bijenconvenant (naar aanleiding van de motie "bijen") waarmee het belang van bij-vriendelijk handelen in de openbare ruimte wordt benadrukt.
- Bij de inkoop van bloembollen, zaaigoed en vaste planten wordt voor biologische gekweekt materiaal gekozen.

Inwoners blijvend stimuleren afval gescheiden aan te bieden.

- Voorlichtingscampagne "scheid gf-afval uit de keuken en test onder 300 inwoners middels speciale afvallemmer";
- Verspreiding afvalkalender (primair digitaal beschikbaar);
- Voorlichting afvalscheiding op basisscholen

Zuiniger openbare verlichting.

- LED-verlichting is inmiddels standaard bij vervanging van de Openbare verlichting (OVL); Er is een besparing van 80.000 kW/jaar door de ingezette renovatie OVL Heemsteeds Dreef haalbaar.
- Per 1 januari 2017 energiebesparing van 4% t.o.v. 2013 gerealiseerd, wat in lijn is met de doelstelling van 1% besparing per jaar. Daarbij wordt LED verlichting wordt nog steeds zuiniger.

Energieverbruik

De energiebesparing en toepassing van duurzame energie in de gemeente worden gemonitord met de web applicatie 'Energie in beeld' (de nul situatie is in 2014 vastgelegd). Voor de eigen gebouwen zal, naast de jaarlijkse energiefacturen, een gedetailleerd monitoringssysteem worden ingezet.

Het elektraverbruik bij particulieren is nagenoeg hetzelfde gebleven tov 2015. Het gasverbruik vertoont een lichte stijging waarmee een trendbreuk met het dalende gasverbruik is te constateren.

Zowel het zakelijk elektra- als het gasverbruik is gestegen in 2016 waarmee een trendbreuk met het dalende energieverbruik in de laatste jaren te constateren is. Energie in Beeld geeft geen oorzaken van de bovengenoemde trendbreuken aan. De winter van 2016-2017 was kouder dan de winters van 2014-2015 en 2015-2016. Dit zou een verklaring kunnen zijn. Ook de economie is aangetrokken waardoor mogelijk het verbruik van energie voor productie is toegenomen. Een combinatie van deze oorzaken kan de verhoging van het energieverbruik versterken.

Het aantal geregistreerde aansluitingen van zonnepanelen in Heemstede is in 2016 is met 50 aansluitingen gestegen naar ruim 450 aansluitingen. Het aantal geregistreerde aansluitingen van zonnepanelen Heemstede ligt daarmee in 2016 3,7% boven het landelijke gemiddelde percentage.

1. Bestaand beleid

Project	Doelstelling	Omschrijving	Wie	Kosten
1	Bedrijven kennen hun besparingspotentieel en zijn gestart met het nemen van maatregelen	Om inzicht te krijgen in het energieverbruik (nulmeting) en het besparingspotentieel worden bedrijven gestimuleerd door toepassing van de datalogger in de energiebesparingsestafette in combinatie met begeleiding bij de realisatie van maatregelen.	Ruimtelijk beleid/ODI	-
2	Alle scholen kennen hun besparingspotentieel en mogelijkheden tot verduurzamen	Verduurzamen scholen door kennisbijeenkomsten (o.a. Green deal scholen), stimuleren aanwijzen energie coördinator, toepassen datalogger, het Activiteitenbesluit, Kennis- en adviesbijeenkomsten voor scholen.	Ruimtelijk beleid/ODI	€ 1.000,-
3	Energietransitie van EPC 0,4 (bouwbesluit eis) naar Nul-Op de-Meter (NOM).	Duurzaam (ver)bouwen stimuleren tijdens de voorbereiding van het bouwproces: - Slottuin nul op de meter Elan wonen, Hoorne Vastgoed	Ruimtelijk beleid/ODI	-

Opmerking: groen gearceerde bedragen zijn kosten waarvoor middelen al beschikbaar zijn. Rood gearceerde bedragen zijn kosten waarvoor nog geen dekking aanwezig is. Zie ook de Financiële paragraaf achterin.

2. Innovatie

Project	Doelstelling	Omschrijving	Wie	Kosten
1	Voor alle wijken bepaald wat de meest passende duurzame verwarmingstechnieken zijn.	Ontwikkelen van een warmteplan (10 jaar) voor gemeente Heemstede waarin opgenomen zijn de mogelijkheden voor de toepassing van o.a. riothermie en restwarmte. Hierbij gebruik maken van de kanskaart en rapport CE 'Heemstede zonder aardgas'. Hiertoe zullen meerdere uitgebreide onderzoeken naar riothermie en andere duurzame verwarmingstechnieken worden uitgevoerd.	Voorbereiding openbare ruimte/Ruimtelijk beleid	€ 35.000,-
2	Uitstoot luchtverontreinigende stoffen tractoren minimaliseren.	Technisch en financieel onderzoek uitvoeren of drie tractoren op GTL (Gas To liquid) kunnen rijden.	Uitvoering openbare ruimte	€ 2.000,-
3	Onderzoek haalbaarheid waterstof-infrastructuur is afgerond.	Adviesgroep duurzaamheid ondersteunen bij onderzoek haalbaarheid waterstofinfrastructuur gemeente Heemstede door het aanleveren van relevante gegevens over de ondergrondse infrastructuur, mobiliteitsgegevens etc.	Adviesgroep duurzaamheid	

3. Voorbeeldfunctie gemeente

Project	Doelstelling	Omschrijving	Wie	Kosten
1	Vastleggen energieverbruik en inzicht in energiebesparingspotentieel gemeentelijke gebouwen.	Uitvoeren energieonderzoeken gemeentelijke gebouwen	Bouwkunde	Onderhoudsfonds
2	Energiebesparing verlichting raadhuis	Aanbrengen slimme verlichtingsdetectie in gehele raadhuis	Bouwkunde	€ 8.000 € 20.000
3	Opstellen maatregelenpakket en route voor energieneutrale organisatie in 2030	Onderzoeken welke maatregelen nodig zijn om in 2030 energieneutraal te zijn als gemeentelijke organisatie	Ruimtelijk beleid/ODIJ	€ 2.000
4	MVI inkoopbeleid gereed en manifest ondertekend	Opstellen maatschappelijke verantwoord en duurzaam inkoopbeleid (MVI Manifest)	Ruimtelijk beleid/ODIJ	-
5	Nul-situatie woon-werkverkeer medewerkers vastgelegd en bepaald of stimulerende maatregelen gewenst zijn	Duurzame mobiliteit gemeente stimuleren: nulsituatie woon-werkverkeer vastleggen/aantal medewerkers per fiets/OV middels enquête	P&O	
6	Alle gemeentelijke gebouwen zijn voorzien van een energielabel en maatregelen voor verduurzaming zijn bepaald en waar mogelijk in uitvoering genomen.	Alle gemeentelijke gebouwen worden voorzien van een energielabel. Op basis daarvan wordt bepaald welke maatregelen voor verduurzaming van de gebouwen zullen worden genomen. Waar mogelijk worden deze maatregelen al binnen de uitvoeringsperiode (2017/2018) genomen.	Bouwkunde/ODIJ	€ 5.000
7	Beleidsplan openbare verlichting gereed inclusief de benodigde investeringen.	Opstellen beleidsplan openbare verlichting o.a. over verLEDden openbare wegen.	Voorbereiding openbare ruimte	-
8	Inzet van machines die energiezuinig zijn en luchtverontreiniging minimaliseren.	Onkruidbestrijding in de openbare ruimte. Verharding aanpassen op plaatsen waar frequent onkruid verwijderd moet worden	Voorbereiding openbare ruimte	€ 10.000,-
9	Verduurzamen gemeentelijk wagenpark	Drie auto's vervangen met auto's op duurzame brandstof/elektriciteit	Uitvoering openbare ruimte	-
10	Meest optimale duurzame verwarmingstechniek gemeentewerf is bepaald.	Onderzoek verwarmingstechnieken gemeentewerf	Bouwkunde	€ 7.500,-
11	Haalbaarheid toepassen grijswater voor alle toiletten in raadhuis in kaart gebracht.	Technisch haalbaarheidsonderzoek toepassen grijs water voor alle toiletten in het raadhuis.	Bouwkunde/ Voorbereiding openbare ruimte	-

4. Regionale samenwerking

Project	Doelstelling	Omschrijving	Wie	Kosten
1	Pilot energie-coöperatie in gang gezet. Inzet: 3% stijging zonne-energie op daken van gebouwen t.o.v. 2014 (Energie in beeld/ Energieakkoord)	Onderzoek oprichten/ samenwerken met energiecoöperaties (o.a. Kennemerenergie, Zon op Heemstede) voor zonnepanelen op eigen daken of gezamenlijke daken.	Ruimtelijk beleid/ODIJ	-
2	Sportverenigingen kennen hun besparingspotentieel en mogelijkheden tot verduurzamen. Energie coördinator is aangewezen. Toepassen LED verlichting voor de sportvelden mits rendabel.	Verduurzamen sportverenigingen door kennisbijeenkomsten, stimuleren aanwijzen energie coördinator. Sportvelden van LED voorzien in 2018, mits subsidie voorhanden is. Eerder was LED niet rendabel. Er zijn nu nieuwe ontwikkelingen op het gebied van LED voor sportvelden die worden gevolgd. Regionale aanbesteding LED sportverenigingen uitvoeren mits rendabel.	Ruimtelijk beleid/ODIJ	€ 1.000/ € 1.000,-
3	Efficiency in uitvoering duurzaamheidsprogramma gerealiseerd	Intensiveren van samenwerking met de gemeente Bloemendaal bij de uitvoering van de gemeentelijke duurzaamheidsprogramma's	Voorbereiding openbare ruimte/Uitvoering openbare ruimte/ Ruimtelijk beleid/ODIJ	-
4	Toewerken naar een klimaatbestendige openbare ruimte door intensievere samenwerking met waterpartners	Samenwerken met waterpartners intensiveren voor klimaatbestendige inrichting openbare ruimte.	Voorbereiding openbare ruimte	
5	Zorginstellingen aangehaakt op Green deal	Zorginstellingen in Heemstede en Bloemendaal worden gestimuleerd de Green deal zorg (ondersteuningsprogramma gericht op bijv. kennisoverdracht over energiebesparing en fiscale voordelen daarvan) te ondertekenen	Ruimtelijk beleid/ODIJ	
6	Horeca bewust van voordelen Green Key	Stimuleren behalen Green Key certificaat door horeca Heemstede en Bloemendaal	ODIJ	-
7	Zelfvoorzienend wonen voor Heemstedse jongeren is gefaciliteerd	Elan bouwt in samenwerking met Haarlem en Heemstede aan de Zwemmerslaan te Haarlem tien tijdelijke kleine mobiele zelfvoorzienende	Ruimtelijk beleid/ODIJ	€ 42.000

woningen (energie en water). Van de tien woningen (zogenaamde Tiny Tims) worden drie Tiny Tims beschikbaar gesteld voor Heemsteedse jongeren tot en met 27 jaar inwoners beschikbaar gesteld. De gemeente draagt hier € 14.000 per Tiny Tim bij om de exploitatie over 15 jaar sluitend te maken.

5. Way of life

Project	Doelstelling	Omschrijving	Wie	Kosten
1	Bewustwording duurzaamheidsthema's bij inwoners is vergroot.	Bewustwording vraagt om een communicatieplan met o.a. de volgende onderdelen: a. uitwerken hoe en met welke acties de inwoners worden bereikt. Gebruik maken van community's, vloggen, video's op social media, eigen middelen, bijeenkomsten wijkgerichte aanpak en mogelijke andere middelen, zoals bijv. informatiezuilen; b. 2-jaarlijks informatiestands jaarmarkten Heemstede; c. bewustwordingscampagne Duurzaam wonen en betere uitwisseling kennis en ervaring en versterken platform Duurzaam Heemstede; e. bij elk contactmoment met afdeling BWT m.b.v. een informatieblad geïnformeerd over Heemsteeds Duurzamer, Duurzaam Bouwloket; GPR gebouw; f. bewustwording jeugd door projecten op scholen, vergroting van de educatieve functie kinderboerderij en speelbos Meermond, etc.	Communicatie/BWT/ Ruimtelijk Beleid/ODIJ	€ 1.000 € 500/ € 500/ € 1.000/ € 1.000/
2	Financieringsvoorstel Energieloket is opgesteld	Voorbereiding financiering Energieloket na afloop contract Duurzaam Bouwloket midden 2018	Ruimtelijk beleid/ODIJ	-
3	Bij renovatie huurwoningen gemiddeld label B in 2020 (Energieakkoord)	Duurzaamheid heeft een prominente plaats in de prestatieafspraken met woningcorporaties gekregen.	Ruimtelijk beleid	-
4	Potentiele e-laadpunten in kaart gebracht	Onderzoek naar e-laadpunten voor het stimuleren van het gebruik van de (elektrische) fiets waarbij ook ondernemers en horeca benaderd worden om een oplaadpunt te realiseren bij hun pand en aanvragen van inwoners worden meegenomen.	Ruimtelijk beleid	-
5	Bewoners zijn bewust van het energiebesparings-potentieel van de woning en nemen (collectief) energiebesparende maatregelen	Bijeenkomsten wijkgerichte aanpak Energiebesparing bestaande bouw woningeigenaren en huurders onder andere met HeemSteeds Duurzamer.	ODIJ	€ 7.500/ € 7.500/
6	De klimaatbestendigheid van de openbare ruimte is vergroot	Het nemen van maatregelen voor een meer klimaatbestendige openbare ruimte (bijv. door afkoppeling verhard oppervlak, vervanging riolering, waterslimme inrichting bij renovatie).	Voorbereiding openbare ruimte	-
7	Inzicht in en verbetering van gebruik duurzaamheidspad Meermond	Duurzaamheidspad speelbos Meermond evalueren en eventueel kleine verbeteringsmaatregelen nemen.	Voorbereiding openbare ruimte	€ 2.000
8	Educatieve functie Kinderboerderij is vergroot	Plaatsing van twee educatieve speeltoestellen en zonnepanelen in combinatie met informatiepanelen op de kinderboerderij	Voorbereiding openbare ruimte	€ 10.000

6. Circulaire economie

Project	Doelstelling	Omschrijving	Wie	Kosten
1	Wijziging afvalinzameling bepaald	Wijziging afvalinzameling om doelstellingen in 2020 te behalen	-	-
2	Continue participatie in regionaal beleid en regionale initiatieven	Participeren in regionale initiatieven en beleid van bestaande regionale samenwerkingsverbanden zoals Meerlanden, Omgevingsdienst IJmond en de Metropoolregio Amsterdam	Voorbereiding openbare ruimte/ODIJ	-

7. Financiële samenvatting

De meeste projecten uit het uitvoeringsprogramma 2016-2017 vallen onder de reguliere taken met bijbehorende budgetten van de betrokken afdelingen.

Uitvoering 2017

Voor het uitvoeringsprogramma 2016-2017 was €43.000,- beschikbaar. Hiervan resteert € 32.500 (afgerond, per 1 augustus 2017) voor de geplande activiteiten in het resterende deel van 2017 (onder andere de informatie bijeenkomsten, wijkbijeenkomsten, de bijdrage Adviesgroep Duurzaamheid en grijs water in het gemeentehuis). Nader onderzoek naar de toepassing van grijs water in het gemeentehuis blijkt dat zonder meer slechts een deel van het gemeentehuis kan worden omgebouwd. Het project behoeft nog verder onderzoek om de toepassingsmogelijkheden en kosten nader in kaart te brengen. Dit onderzoek is in dit uitvoeringsprogramma opgenomen. Aan het onderzoek zijn geen kosten verbonden. Indien uit het onderzoek blijkt dat grijs water efficiënt kan worden toegepast in het gemeentehuis, dan zal het project opnieuw worden opgevoerd in het uitvoeringsprogramma 2018-2019. Het voor dit project gereserveerde bedrag van € 20.000 zal nu worden ingezet voor (gedeeltelijke) dekking voor het aanbrengen van slimme verlichtingsdetectie in gehele raadhuis. Met het resterende bedrag van € 12.500 kunnen de geplande bijeenkomsten en de bijdrage Adviesgroep Duurzaamheid worden gedekt. Verder zal in 2018 ook een wijkgerichte bijeenkomst worden uitgevoerd waarvoor nog geen middelen beschikbaar zijn. De bedragen behorende bij deze projecten zijn in de projecttabellen groen gearceerd.

Uitvoering 2017-2018

In onderstaande tabel is een overzicht van de projecten waarvoor kosten gemaakt zullen worden. De bedragen behorende bij deze projecten zijn in de projecttabellen rood gearceerd.

Thema	Projectnr.	Project	Kosten
Innovatie	2	Onderzoeken warmteplan en riothermie	€ 35.000
	3	Onderzoek tractoren op GTL	€ 2.000
Voorbeeldfunctie	2	Slimme verlichtingsdetectie in gehele raadhuis (kosten 28.000 waarvan € 20.000 gedekt wordt met de beschikbare middelen voor het project grijswater).	€ 8.000
	4	Onderzoek energieneutrale gemeentelijke organisatie	€ 2.000
	7	Alle gemeentelijke gebouwen worden voorzien van een energielabel (waar mogelijk inclusief maatregelen)	€ 5.000
	8	Onkruidbestrijding in de openbare ruimte. Verharding aanpassen op plaatsen waar frequent onkruid verwijderd moet worden	€ 10.000
Regionale samenwerking	10	Onderzoek verwarmingstechnieken gemeentewerf	€ 7.500
	2	Verduurzamen sportverenigingen door kennisbijeenkomsten, stimuleren aanwijken energie coördinator Kennis- en adviesbijeenkomsten voor sportverenigingen (voor 2017 is reeds dekking aanwezig. Voor 2018 wordt nu dekking opgenomen).	€ 1.000
	7	Bijdrage bouw drie Tiny Tims voor Heemstedse jongeren tot en met 27 jaar. € 14.000 per Tiny Tim.	€ 42.000
Way of life	1a	Communicatie over duurzaamheidsthema's veelvuldig onder de aandacht brengen in de gemeente door onder andere een online groene Heemsteder	€ 1.000
	1b	2-jaarlijks informatiestands jaarmarkten Heemstede; (voor 2017 is reeds dekking aanwezig. Voor 2018 wordt nu dekking opgenomen).	€ 500
	1c	bewustwordingscampagne duurzaamheid en versterken platform Duurzaam Heemstede (voor 2017 is reeds dekking aanwezig. Voor 2018 wordt nu dekking opgenomen).	€ 1.000
	5	Bijeenkomsten wijkgerichte aanpak Energiebesparing bestaande bouw woningeigenaren en huurders onder andere met HeemSteeds Duurzamer (voor 2017 is reeds dekking aanwezig. Voor 2018 wordt nu dekking opgenomen).	€ 7.500
	7	Duurzaamheidspad speelbos Meermond evalueren en eventueel kleine verbeteringsmaatregelen	€ 2.000
	8	Twee educatieve speeltoestellen op de kinderboerderij.	€ 10.000
Totale kosten			€ 134.500

Voor het uitvoeringsprogramma 2017-2018 is € 134.500 benodigd. Hierbij is rekening gehouden met de hierboven genoemde verschuiving van € 20.000 voor toepassing grijswater in het gemeentehuis naar het project slimme verlichtingsdetectie in het gemeentehuis. In 2018 zal ook een bijdrage van € 500 aan de adviesgroep duurzaamheid worden geleverd. Voor deze kosten is geen dekking. Hiervoor wordt aan de raad budget gevraagd.

In totaal is dus een bedrag van € 135.000 nodig.